



1—3 april.

Debatter m. m.

Sid.

Torsdagen den 1 april.

Interpellationer av:

herr Hjalmarson ang. beredande av möjlighet för tidningar att erhålla hårdvaluta för köp av memoarer o. d.	5
herr Jansson i Örebro ang. upptagande av driften vid AB Bofors' industrianläggning vid Svartå	6

Lördagen den 3 april.

Svar på fråga av herr Persson i Svensköp ang. prisbestämmelser mot långtgående stegring av priserna på stråfoder	7
Svar på interpellation av herr Nolin ang. redogörelse för över- vägandena om normalpriser på potatis	9
Svar på interpellation av herr Dickson ang. priskontrollnämndens beslut om priset å vissa maldrycker	17

Avgjorda ärenden m. m.

Sid.

Torsdagen 1 april.

<i>Statsutskottets</i> memorial nr 41, ang. anslag till anskaffning av järnvägsvagnar (gemensam omröstning)	3
--	---

Torsdagen den 1 april.

Kl. 2 em.

§ 1.

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen, omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 41 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 174 och II: 265 till *Nyanskaffning av person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 13 970 000 kronor, röstar

Ja;

Den det ej vill röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 174 och II: 265 till *Nyanskaffning av person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1948/49 anvisat ett investeringsanslag av 13 640 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 83 Ja och 121 Nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med

.....	71 Ja och	59 Nej,
vadan, då därtill		
lades	andra	
kammarens	röster eller	83 Ja och 121 Nej,
sammanräkning-		
en visade	154 Ja och	180 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 2.

Justerades protokollen för den 13, den 16 och den 17 nästlidna mars.

§ 3.

Herr talmannen meddelade, att herr Fast, som vid kammarens sammanträde den 10 januari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 4.

Herr *statsrådet Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 191, angående vissa investeringar i statens järnvägars fond;

nr 192, med förslag till lantarbets-tidslag;

nr 193, med förslag till lag om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet; och

nr 194, med förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 5.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till konstitutionsutskottet propositionen nr 140, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m.;

till utrikesutskottet propositionen nr 183, angående godkännande av en mellan Sverige och den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen träffad handelsöverenskommelse;

till statsutskottet propositionerna:

nr 184, angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m.; och

nr 185, angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen nr 186, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 187, angående social jordbrukskreditgivning m. m.; och

nr 188, angående stödåtgärder för maskinhållningen inom jordbruket; samt

till behandling av lagutskott propositionen nr 189, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1947 vid dess trettonde sammanträde fattade beslut.

§ 6.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionen nr 434 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 435 av herrar *Lindberg* och *Lundgren*.

§ 7.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Mattsson m. fl.*, nr 436, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr

140, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m.;

herr *Nilsson* i Landskrona *m. fl.*, nr 437, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, angående tillgodoseende av universitetets i Lund och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund behov av tomtmark;

herr *Persson* i Norrby *m. fl.*, nr 438, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 115, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv, m. m.;

herrar *Lager* och *Senander*, nr 439, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 125, angående viss garanti åt sjöfolkets erkända arbetslöshetskassa;

herr *Adolfsson* och fru *Linderot*, nr 440, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, angående anslag till den sociala hemhjälpverksamheten för budgetåret 1948/49.

Vidare avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, angående lönerreglering för övningslärare m. m., nämligen:

nr 441, av herr *Allard m. fl.*;

nr 442 och 443, av herr *Kylin m. fl.*;

nr 444, av herr *Norup m. fl.*, och

nr 445, av herr *Johansson* i Kalmar *m. fl.*

Herr *Gavelin* avlämnade en av honom undertecknad motion, nr 446, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 141, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att tillerkänna Luossavaara—Kii-runavaara aktiebolag samt Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund rätt till viss malmbrutning utöver i gällande malmavtal medgivna kvantiteter.

Härpå avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående anslag till statens sinnessjukhus: avlöningar, m. m., nämligen:

nr 447, av herr *Jansson* i Örebro *m. fl.*,

nr 448, av herr *Osterman m. fl.*, och

nr 449, av herr *Lundqvist*.

Interpellation ang. möjlighet för tidningar att erhålla hårdvaluta för köp av meoarer m. m.

Vidare avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Wiberg m. fl.*, nr 450, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 152, angående anslag för budgetåret 1948/49 till avlöningar vid universiteten i Uppsala och Lund m. m.;

herr *Wiberg*, nr 451, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 152;

herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*, nr 452, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 155, angående anslag för budgetåret 1948/49 till folk- och småskoleseminarierna;

herr *von Friesen*, nr 453, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 158, angående vissa anslag till riksförsäkringsanstalten för budgetåret 1948/49;

herr *Andersson* i Malmö *m. fl.*, nr 454, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m.;

herr *Håstad m. fl.*, nr 455, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 184;

herr *Håstad*, nr 456, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid statens krisorgan;

herr *Andersson* i Falun, nr 457, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 80, med förslag till lag om ändring i strafflagen m. m.;

herr *Staxäng m. fl.*, nr 458, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 156, angående vissa avlönings- och pensionsförbättringar för präster m. m.;

herr *Hallén m. fl.*, nr 459, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 156;

herr *Gustafsson* i Bogla, nr 460, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 174, angående välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn;

herr *Kempe m. fl.*, nr 461, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 181, med förslag till lag med särskilda

bestämmelser om dispositionen av aktiebolags vinstmedel, m. m.

Härefter avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 149, angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område m. m., nämligen:

nr 462, av herrar *Jönsson* i Rosshol och *Andersson* i Gisselås;

nr 463, av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*;

nr 464, av herrar *Jonsson* i Malmgrava och *Hæggbloom*;

nr 465, av herr *Gustafson* i Vimmerby *m. fl.*;

nr 466, av herr *Hæggbloom m. fl.*, och nr 467, av herrar *Sveningsson* och *Hæggbloom*.

Slutligen avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Hæggbloom*, nr 468, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående jordbruksförsöksverksamhetens organisation m. m.;

herr *Sundström m. fl.*, nr 469, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 166, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.;

herr *Hæggbloom m. fl.*, nr 470, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 177, angående utbyggnad av lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna m. m.;

herrar *Liedberg* och *Hæggbloom*, nr 471, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 177; samt

herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*, nr 472, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 179, angående åtgärder till stödjande av oljeväxt- samt lin- och hampodlingen m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation ang. upptagande av driften vid AB Bofors' industrianläggning vid Svartå.

Herr HJALMARSON, som anförde: Herr talman! Enligt meddelanden i pressen har valutakontoret i en rundskrivelse till tidningarna i dagarna förklarat, att tillstånd till fullgörande av betalningsförpliktelse i dollar, schweizerfrancs och annan hårdvaluta för publiceringsrätt för memoarer och dylikt för närvarande ej kan påräknas.

Av meddelandet att döma skulle detta förbud endast avse tilldelning av hårdvaluta till tidningar för ifrågavarande ändamål. Redan detta är emellertid allvarligt nog. Skulle förbudet komma att utsträckas till att avse även andra förvärv av hårdvaluta för publiceringsrätt till memoarer och dylikt, får frågan ännu större och allvarligare aspekter. Just denna sorts litteratur har på senare tid fått en allt större betydelse för den politiska upplysningen. I detta avseende torde det vara till fyllest att hänvisa till sådana namn som Byrnes, Kravtjenko m. fl. för att få ett klart begrepp om denna litteraturs betydelse för den svenska allmänhetens upplysning och ståndpunktstagande i politiska frågor. Ingen ansvarig samhällsmedlem torde kunna anse den litteratur av detta slag, som hittills i tidningspressen eller i bokform publicerats i Sverige, såsom överflödigt och icke heller att det på detta område räcker med vad som redan publicerats. Följden av det av valutakontoret meddelade förbudet blir helt enkelt, att på administrativ väg genom en regering och riksdag underordnad myndighets ensidiga dekret införes ett slags censur, som icke står i överensstämmelse med pressfriheten.

Om vårt lands valutapolitiska läge verkligen är så prekärt att t. o. m. åtgärder för att begränsa våra kulturella och andliga kontaktmöjligheter med vissa länder skulle vara nödvändiga, böra dylika åtgärder givetvis icke ske på denna väg. Man har dock svårt att tro att valutaläget verkligen skulle ha blivit så kritiskt att ett ingripande på

ifrågavarande ömtåliga område skulle vara erforderligt.

Med anledning av vad sålunda förekommit får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställa följande frågor:

Är vårt lands valutapolitiska läge verkligen så allvarligt att hårdvaluta ej kan ställas till tidningarnas förfogande för inköp av publiceringsrätt till memoarer o. dyl.?

Är herr statsrådet villig att omedelbart vidtaga åtgärder för att få detta förbud upphävt?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Ordet lämnades på begäran till

Herr JANSSON i Örebro, som yttrade: Herr talman! Aktiebolaget Bofors har under och efter kriget företagit betydande investeringar i byggnader och maskiner. Bland de nybyggnadsföretag, som bolaget låtit uppföra, är också en större industribyggnad i Svartå. I densamma är en hejarpress samt vällugnar inmonterade. I övrigt stå de rymliga lokalerna oinredda. Byggnaden uppfördes under de första krigsåren. Sedan dess har ingen som helst produktion förekommit i denna industribyggnad med undantag för några få månader. Ortsborna förvåna sig över att ett nybyggt och så materialkrävande företag på detta sätt får stå oanvänt. För att skydda rörledningarna och annan för kölden ömtålig apparatur måste man varje vinter förbruka tusentals kubikmeter brännved trots rådande bränslebrist och ransonering.

När detta industribygge kom till stånd ingav detsamma Ortsborna stora förhoppningar om större möjligheter till arbete och utkomst på hemorten. För den uppväxande ungdomen är det inte stora möjligheter för närvarande att

Svar på fråga ang. prisbestämmelser mot stegring av stråfoderprisen.

få anställning på bruket. Ofta får den söka sin utkomst på annat håll. Platsen har därför i stor utsträckning avfolkats på ungdom. Enligt uppgift är medelåldern bland arbetarna vid Svartå bruk 55 år. Det är därför ett både lokalt och allmäkonomiskt intresse att produktion av något slag igångsättes i den uppförda industribyggnaden.

Till följd av dessa förhållanden och med anledning av att Aktiebolaget Bofors under kriget åtnjutit vissa ekonomiska fördelar från statens sida anhåller jag om kammarens tillstånd att till

statsrådet Kock få framställa följande fråga:

Kan regeringsinitiativ förväntas i syfte att åstadkomma ett upptagande av driften vid Aktiebolaget Bofors' industriplanläggning vid Svartå?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.18 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Lördagen den 3 april.

Kl. 2 em.

§ 1.

Herr statsrådet *Sträng* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 110, angående försäljning av en fabrik för tillverkning av syntetiskt gummi; och

nr 195, med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som anförde: Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Persson i Svensk köp har frågat mig om möjligheterna att hindra stegringen av priserna på stråfoder.

Till svar härå får jag anföra följande.

För hö gäller normalpris enligt närmare bestämmelser av livsmedelskom-

missionen. Tillgången på denna vara är växlande inom olika delar av landet, men då varan är normalprisreglerad har man icke anledning att räkna med någon prishöjning. Frågeställaren torde med sin fråga närmast ha syftat på förhållanden å halmarknaden. Överskottsområden för denna vara finnas i huvudsak på Gotland samt inom Uppland, Södermanland och Västmanland. Från de tre sistnämnda provinserna har halm i betydande mängder kunnat överföras till underskottsområdena, företrädesvis vissa västkustprovinser samt vissa delar av Skåne.

Det pris som odlarna inom överskottsområdena vid försäljning kunnat erhålla för sin halm — beräknat för opressad vara — har icke varit anmärkningsvärt högt. Med tillägg för pressningskostnader (2: 00—2: 50 kronor per deciton) frakter (2: 00—2: 50) och handelsmarginaler har dock varan i de längst bort belägna underskottsområdena (Skåne) betingat priser, som i förhållande till halmens allmänna fo-

Svar på fråga ang. prisbestämmelser mot stegring av stråfoderprisen.

dervärde varit oproportionerligt höga. Under januari—februari månader, då priserna legat som högst, har emellertid den reguljära stråfoderhandeln, enligt vad jag inhämtat, för halm i balar icke uttagit högre priser vid försäljningar från banvagn på station i Skåne än 12: 75 kronor per deciton för vårsädshalm och 9: 75 kronor per deciton för höstsädshalm. Dock torde högre priser ha förekommit vid underhandsförsäljningar i annan ordning.

Under senaste tiden ha utbudet av halm i överskottsområdena ökat och tillgången i underskottsområdena förbättrats. Detta har medfört fallande priser. Redan nu kunna sålunda förbrukare i Skåne köpa vårsädshalm för 10: 50—11: 50 kronor och höstsädshalm för 8: 25—9: — kronor per deciton, fritt banvagn. En ytterligare pris-sänkning är snart att förvänta. Det förhåller sig nämligen så, att ett par företag — nämligen Svenska lantmännens riksförbund och Svenska stråfoder Aktiebolag — erhållit tillstånd att till Norge exportera vissa kvantiteter halm från överskottsområden. För att exporten inte skall medföra någon olägenhet för svenska jordbrukare ha företagen i fråga förbundit sig att till underskottsområden för halm överföra och till nedsatt pris försälja minst lika stora kvantiteter halm som exporteras. Exporten är avsedd att omfatta tillsammans högst 4 000 ton, men utförsellicenser komma att utställas för mindre partier åt gången. På järnvägsstation i Blekinge, Skåne, Halland, Bohuslän och Dalsland skola företagen i fråga sålunda tillhandahålla återförsäljare vårsädshalm till 10: — kronor och höstsädshalm till 8: — kronor per deciton. Med tillägg för återförsäljares marginal torde priserna vid försäljning till förbrukare komma att ligga ungefär 50 öre högre per deciton. Tillförselbehovet av halm till underskottsområdena uppskattas allra högst till lika stort som den nämnda exportmyckenheten, 4 000 ton.

Man har icke anledning antaga, att på grund av exporten några högre priser på halm senare i vår skola behöva ifrågakomma, inte ens i de underskottsområden som ligga långt bort från överskottsområdena. Det är däremot icke osannolikt att ytterligare prisfall sedermera kunna inträffa. Man torde därför icke behöva räkna med någon reglering av handeln med halm eller av priset å denna vara.

Härpå yttrade

Herr PERSSON i Svensköp: Herr talmän! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet för det lämnade svaret.

När jag för något mer än tre veckor sedan reste denna fråga, avsåg jag endast att fästa statsrådets uppmärksamhet på de svårigheter i fråga om foderanskaffningen som faktiskt förefunnos, i synnerhet för mindre jordbrukare i de delar av landet som förra året hårt drabbades av skördeminskning beträffande hö- och halmkörden. Såvitt jag vet har stråfoder inom landet kunnat framskaffas i tillräcklig mängd, men priset har varit det som folkhushållningsministern i sitt svar antyder och i vissa fall ännu högre. Då priset inte stått i rimlig relation till fodervärdet, har anskaffningen för många djurägare betydligt avsevärda förluster. Huruvida handelsmarginalen här har varit oskälig, kan jag inte bedöma. I sofliga fall tror jag att så varit förhållandet, i andra fall, där frakterna varit kostsamma, har handelsvinsten måhända endast täckt omkostnaderna. Möjligen hade det varit påkallat att med något fraktbidrag nedbringa priset på de ganska ansevärdiga stråfodermängder, som under denna vinter transporterats från mellersta Sverige söderut. Här skall medgivas, att fodersituationen i dag ställer sig gynnsammare för jordbrukarna i Sydsverige än vid det tillfälle, då denna fråga framställdes. Av alla tecken att

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

döma kommer det att bli tidig vår, och betesgången kan därför börja tidigare än normalt. Jag tror att de jordbrukare, som under den gångna vintern i stor utsträckning fått köpa sitt stråfoder och som säkerligen med någon förvåning nu ta del av planerna på halmexport till utlandet, med mycket stor tillfredsställelse konstatera detta förhållande.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **STRÅNG**, erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I en till mig riktad interpellation har herr Nolin frågat, om jag vore villig att lämna en redogörelse för de överväganden, som föregått utfärdandet av gällande bestämmelser rörande normalpriser på potatis. Med anledning härav får jag anföra följande.

Herr Nolin säger i sin interpellation, att tillgången på potatis är för årstiden mycket god och att någon risk för en bristsituation under våren icke behöver befaras. I dag kan det finnas visst fog för ett dylikt uttalande. Detta var emellertid icke fallet vid den tidpunkt, då normalprisregleringen genomfördes. Jag vill erinra om att potatisskörden, liksom andra grödor, år 1947 blev betydligt lägre än man från början hade räknat med. Vid skördeuppskattningen i augusti månad kalkylerade man med en potatisskörd av endast 1 533 000 ton. Visserligen höjdes siffran vid oktoberuppskattningen till 1 687 000 ton, men även denna kvantitet är lägre än normalskörd. I jämförelse med 1946 års potatisskörd innebar oktoberuppskattningen en sänkning med omkring 250 000 ton. Det ansågs därför nödvändigt att reservera den marknadsförda potatisen för täckande av behovet av matpotatis och för tillverkning av potatismjöl, på vilken vara det sedan länge icke varit möjligt att helt tillgodose efterfrågan. Livsmedelskommis-

sionen har sålunda icke ansett sig kunna medge någon tillverkning av potatissprit under innevarande tillverkningsår.

Den förhållandevis knappa tillgången på potatis sätte också mycket tydliga spår i potatisprisernas utveckling under hösten 1947. Herr Nolin säger i sin interpellation, att priserna vid tiden för normalprisregleringens genomförande icke lågo på någon för årstiden anmärkningsvärt hög nivå, i varje fall icke på de större konsumtionsorterna. Även bortsett från denna reservation, som i sammanhanget är ganska betydelsefull och som jag strax skall återkomma till, kan jag icke finna, att herr Nolins karakteristik av prisläget är riktigt uttömmande. I själva verket var det nämligen på det sättet, att potatispriserna under hela hösten 1947 lågo betydligt högre än under samma tid år 1946. Redan i september månad var stockholmsnoteringen på potatis, som innefattar producentpriset med tillägg av kostnaderna för frakt och emballage samt uppköparens och grossistens provision, uppe i 17 kronor 59 öre för deciton, vilket var 2 kronor 52 öre mer än i september 1946. Sedan höll sig stockholmsnoteringen under oktober och november i 17 kronor och i december vid 17 kronor 8 öre. Det var sålunda ett visst prisfall i förhållande till september, men i jämförelse med samma månader år 1946 inneburo dessa noteringar en uppgång med 3 kronor 33 öre i oktober, 2 kronor 69 öre i november och 2 kronor 16 öre i december månad.

Redan dessa mycket höga potatisnoteringar under höstmånaderna voro i och för sig ägnade att ingiva farhågor för den fortsatta utvecklingen av potatispriserna under vintern. I januari inträffade också en säsongmässig höjning av priset, ehuru inte fullt så stark som föregående år. Med en januarinotering på 18: 25 i år mot 16: 83 i januari 1947 fanns det emellertid all anledning att

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

befara, att potatispriset i händelse av sträng vinter skulle stiga till en mycket hög nivå. Jag vill erinra om att potatisnoteringen i mars månad i fjol steg ända till 20: 88, trots att tillgången på potatis tidigare under vintern bedömts såsom mycket riklig och priserna hela tiden från och med september 1946 till och med januari 1947 legat på en betydligt lägre nivå än fallet varit under den gångna hösten och vintern.

Härtill komma emellertid vissa påfallande ojämnheter i konsumentprisernas utveckling. Herr Nolin gjorde försiktigtvis den reservationen till sitt påstående att potatispriserna i allmänhet icke legat på någon för årstiden anmärkningsvärt hög nivå, att detta i varje fall gällde för de större konsumtionsorterna. Situationen var emellertid mycket olika i olika delar av landet. Inom vissa områden, speciellt inom Skåne och Kalmar län samt i översta Norrland, synas detaljpriserna ha hållit sig på en nivå, som kan anses såsom skälig i förhållande till det rådande producentpriset. Inom andra delar av landet — framför allt i mellersta Sverige och i södra Norrland — stego priserna däremot undan för undan. Detta berodde delvis på att producentpriserna inom dessa områden voro högre än de priser, som lågo till grund för potatisnoteringen i Stockholm, vilken grundar sig på producentpriserna i södra Sverige. Delvis berodde emellertid prisuppgången på att handeln på en del orter betingade sig för höga marginaler. På ganska många orter tillämpades sålunda ett konsumentpris av upp till 30 öre för kilogram, och i vissa fall uttogos ännu högre priser.

Med hänsyn till potatisprisets betydelse för levnadskostnaderna måste denna utveckling på potatismarknaden inge allvarliga betänkligheter. Redan under hösten 1947 gjorde också priskontrollnämnden vissa framställningar till livsmedelskommissionen om utfärdande av normalprisbestämmelser för

potatis. Nämnden utgick därvid framför allt ifrån att man icke kunde taga risken av att under en eventuell köldperiod få till och med ännu högre priser än under tiden mars—april 1947.

Emellertid är en normalprissättning på potatis alltid förbunden med vissa svårigheter, bl. a. med hänsyn till prisområdesindelningen och i fråga om en i och för sig önskvärd differentiering av priset för potatis av olika kvalitet. Livsmedelskommissionen menade därför, att man borde vänta med en normalprissättning, till dess en sådan vore oundgängligen nödvändig, en uppfattning som även jag anslöt mig till, när jag under hand tog del av ärendet på detta tidigare stadium. Kommissionen försökte därför till att börja med att i stället få till stånd en viss maximering av potatispriserna genom frivilliga överenskommelser med potatishandeln på olika orter. I vissa fall visade det sig också möjligt att nå godtagbara resultat på denna väg. Så var förhållandet bland annat i Stockholm och Göteborg. Beträffande ett stort antal städer och andra konsumtionsorter visade det sig emellertid icke möjligt att genom frivilliga överenskommelser bemästra prisläget, bl. a. på grund av att någon fastare organisation inom potatishandeln icke fanns på dessa platser. För att undanröja rådande missförhållanden och samtidigt förebygga risken för en ytterligare prisstegring i händelse av stark kyla genomfördes i början av februari normalprisreglering.

Vid utformandet av normalpriserna har man i huvudsak accepterat de producentpriser, som vid denna tidpunkt tillämpades i Skåne. På grundval härav ha producentpriserna inom de olika prisområdena bestämts efter en från söder till norr stigande prisskala med slutresultat, att producentpriset i det nordligaste prisområdet, omfattande Norrland samt Värmlands och Kopparbergs län, blivit 4 öre per kilogram högre än producentpriset i Skåne. De-

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

taljpriset har bestämts med ledning av såväl producentpriset inom respektive prisområden som kostnaderna för potatisens transport från Sydsverige till de olika underskottsområdena.

Med avseende på konsumentpriserna på potatis har normalprisregleringen inneburit en nedjustering på sådana konsumtionsorter, där priset tidigare ansetts vara för högt. Normalprissättningen har vidare medfört en viss nedpressning även av producentpriserna, detta dock endast i Mellansverige och vissa delar av Norrland. Även efter genomförandet av normalprisregleringen beräknas emellertid producentpriset på potatis under år 1947/48 komma att ligga högre än man räknat med i den inkomst- och kostnadskalkyl, som låg till grund för uppgörelsen om årets jordbrukspriser.

Härpå yttrade:

Herr NOLIN: Herr talman! Till statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet vill jag framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Herr statsrådet vitsordar i viss mån mitt uttalande i interpellationen, att »tillgången på potatis är för årstiden mycket god och att någon risk för en bristsituation under våren icke behöver befaras». Men statsrådet säger: »Detta var emellertid icke fallet vid den tidpunkt, då normalprisregleringen genomfördes.» Regleringen genomfördes vid månadskiftet januari—februari. Sedan dess har ju tillgången icke kunnat ökas. Visserligen kunde man då icke vara säker på att icke stark kyla även därefter kunde inträda och att till följd därav vissa lagringsskador kunde ha förekommit. Men detta är enligt mitt förmenande ett något långsökt skäl för en normalprisreglering vid det tillfället. En grundligare undersökning av marknadsläget vid denna tid — d. v. s. då regleringen genomfördes — skulle nog ha visat, att tillgången även då var till-

fredsställande. Beträffande den då möjligen föreliggande risken för stark köld, som skulle ha äventyrat lagringen i större utsträckning, kan det väl ifrågasättas, om producenterna ensamma skulle svara för denna eller om icke en viss priskompensation för större skador då varit befogad.

Herr statsrådet säger vidare, att potatispriset under hösten 1947 och förvintern var betydligt högre än under motsvarande tid året förut. Ja, det är möjligt, men därtill kanske vissa andra orsaker ha medverkat. För det första ha produktionskostnaderna upphörligt stigit även på detta område, vilket i sin mån berättigar till någon prisstegring på varan. För det andra har staten, enligt vad jag erfarit, genom sina organ uppträtt som köpare i avsevärd utsträckning och erbjudit ganska höga priser redan på hösten, vilket ju måste ha verkat stimulerande på prisbildningen.

Jag skall emellertid icke uppehålla mig så mycket vid själva priserna såsom sådana, men beträffande standardiseringskommissionens bestämmelser för s. k. kontrollpotatis måste jag säga, att de sakna praktisk betydelse, eftersom de knappast kunna tillämpas på den för året tillgängliga varan. Att med tillämpning av dessa föreskrifter få ut ett högre pris torde knappast låta sig göra. Följden blir således, att potatisen föres ut i marknaden i ganska osorterat skick, vilket icke kan vara till gagn för konsumtionen. Jag är övertygad om att priset på potatismarknaden hade reglerat sig självt utan större olägenheter för någon part, om handeln hade fått försiggå utan statligt ingrepp. Ty då tillgången på en vara är god, går det ej att uttaga överpris för densamma.

Det är således själva regleringsingripandet såsom sådant jag reagerar emot. Att statsmakterna på detta sätt, utan att trängande skäl föreligga, ingripa reglerande på olika områden är enligt min mening ägnat att framkalla irritation och olust. Det är ju på det sättet, att

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

producenter på olika områden — icke minst inom jordbruket — sträva efter att förbättra sin produktion både kvantitativt och kvalitativt. Med den osäkerhet producenterna måste känna, att ett ingripande i reglerande syfte kan förekomma när som helst utan att starkare skäl härför föreligga, är det förklarligt att de betagas lusten att företaga några mera kostnadskrävande åtgärder för att öka eller förbättra produktionen.

Jag är väl medveten om att regleringar måste företagas då svåra bristsituationer hota att inträda. Men jag har också den uppfattningen, att man icke bör vidtaga eller upprätthålla regleringar då sådana kunna undvaras. Gör man det, kan det hända att regleringarna skapa en bristsituation på längre sikt, då viljan att göra insatser i ökande och förbättrande syfte avtrubbas och produktionen minskar i stället för att öka. Min uppfattning är att jordbrukets utövare under den gångna kristiden med tålmod funnit sig i ganska långt gående ingrepp i den fria utövningen av sin näring. De ha gjort sitt bästa att söka frambringa så många och så goda produkter som möjligt, till gagn för såväl sig själva som för hela folkhushållet. Men då statsmakterna nästan i oträngda situationer vidtaga åtgärder, vilka endast försvåra deras lojala insatser och misstänkliggöra deras lojalitet, är det icke underligt om olusten griper dem och de låta sin produktion gå litet mera slentrianmässigt, i medvetande om att det ej tjänar någonting till att göra några ansträngningar för att förbättra produktionen.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÅNG: Herr talman! Herr Nolin's anförande föranleder mig till en mycket kort kommentar.

Man måste, när man arbetar med ransoneringar, regleringar, normalprissättning o. d., även ha i beaktande, att man

använder apparaturen i vissa förebyggande syften. Här kan man ju säga, att normalprisingripandet kom vid månads-skiftet januari—februari och att det fanns lika mycket potatis då som i dag, men det hör till historien, att myndigheterna näppeligen kunde ha reda på det, när potatisen var inlagd i stukor och man inte hade kännedom om lagringsförlusterna. Jag kan försäkra herr Nolin, att om vi i år haft lagringsförluster i samma utsträckning som föregående år, hade vi inte haft något överskott på potatis nu utan en klar bristsituation med alla tendenser till stigande priser. Nu visade det sig, när man bröt stukorna, att lagringsförlusterna, glädjande nog, voro osedvanligt små. Därför uppstod denna situation, att vi i dag ha en relativt hygglig och riklig tillgång på potatis. Man kan sålunda i efterhand säga, att såsom det utvecklats sig, med mycket små lagringsförluster och relativt mild vår, hade det varit ganska överflödigt med detta normalprisingripande. Emellertid hade det ju funnits lika stora möjligheter, att det blivit vanliga normala lagringsförluster och en kall och kylig vår med besvärligheter i transportavseende och besvärligheter, när man bröt stukorna. Jag är övertygad om att det i så fall hade blivit en prisstegring, som nödvändiggjort normalprisingripande, men i ett sämre utgångsläge. Då hade det nämligen inte blivit fråga om att sätta normalpriser, som auktoriserat marknadspriserna med några smärre justeringar nedåt på vissa konsumtionsorter, utan då hade det förmodligen blivit fråga om att sätta normalpriser, som skulle inneburi en ganska avsevärd prisreduktion för producenterna över hela linjen, utan att därför normalpriserna i deras absoluta höjd skulle varit annorlunda än i dag. Den irritation som herr Nolin talar om skulle i ett sådant läge varit mycket mera markerad och säkerligen gjort hela läget betydligt mera besvärande.

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

Nu kan man säga, att detta är en teoretisk diskussion, eftersom det aldrig hände, men jag kommer tillbaka till vad jag inledningsvis sade, nämligen att det är bättre att göra ett sådant ingripande i förebyggande syfte och sedan ha glädjen konstatera, att ingripandet tack vare att det gick bra på alla områden kanske a priori icke till alla delar var nödvändigt, än att i efterhand bli tvingad till ett ingripande, som föranleder väsentligt större irritation. Jag förmenar dessutom, att man kan försvara normalprissättningen framför allt från den synpunkten, att de normalpriser som fixerades blevo till sin absoluta höjd för producenterna några ören högre än de kalkylpriser på potatis innevarande produktionsår, vilka producenterna genom sina ekonomiska organisationer gjort upp med myndigheterna om att de skulle acceptera utan protester.

Herr NOLIN: Herr talman! Jag vill erinra om att potatisskörden vid skördetiden visade sig vara betydligt bättre än man uppskattade den till under växtperioden. Tack vare den vackra väderleken på senhösten gav ju potatisen ett betydligt bättre utbyte än man hade väntat. Vidare skall jag be att få framhålla, att risken för lagringsförluster inte är så stor, så länge potatisen befinner sig hos odlarna. Det är först när stukorna brytas, om detta måste ske vid kall och ogynnsam väderlek, och vid transporter som stora förluster kunna uppstå. Något sådant var väl knappast att befara vid den tidpunkt då regleringen genomfördes, i början av februari. Visserligen kunde då stark kyla inträffa, men det är klart, att den i så fall varit av kort varaktighet.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÄNG: Herr talman! Det är självfallet riktigt, att skördesiffrorna under vegetationsperioden 1947 så småningom förbättrades. Det har jag också angivit i mitt inter-

pellationssvar. Men kvar står ändå, att enligt de senaste skördesiffrorna var kvantiteten 250 000 ton lägre än föregående år, och skördekvantiteten föregående år medförde ju en prisstegring på våren 1947, som vi alla betraktade som ur prissynpunkt utomordentligt ofördelaktig och ogynnsam.

Herr NORUP: Herr talman! Med anledning av statsrådets uttalande, att det är bättre att företaga en normalprissättning i förebyggande syfte, vill jag framhålla, att om jag inte är fel underrättad var frågan om normalprissättning på potatis föremål för diskussion, innan den åtgärden vidtogs. Det har säkerligen, som herr Nolin säger, medfört en hel del irritation bland potatisodlarna, att normalpris blev satt på potatis. Men även om det inte blivit någon irritation, har det nog i varje fall mötts med en viss undran även inom andra grupper, att normalpris på potatis blev satt, därför att innan den åtgärden vidtogs, inkallades livsmedelskommissionens råd, och detta råd, som dock har representanter för de flesta samhällsgrupper, uttalade sig enhälligt mot normalprissättning.

Potatisen har ju under hela kristiden utgjort ett mycket gott underlag för hela vår försörjning. Den vädjan som gjorts av livsmedelskommissionen och jag tror också någon gång av regeringen, att jordbrukarna borde se till att upprätthålla en stor potatisodling, har även vunnit gehör hos jordbrukarna under de år som gått. Många av dem som tidigare odlade potatis för fabriksändamål ha fortsatt med denna odling i förvisning om att det skulle ges dem möjligheter att finna god avsättning för potatisen.

När vi i år i livsmedelskommissionen diskuterade potatispriset, rådde det enighet om att man skulle ha ett fritt pris på potatis. Man räknade med en oförändrad prisbildning, men åtminstone fick jag den uppfattningen — och

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

jag var inte ensam om den — att det var meningen, att priset på potatis skulle vara fritt i fortsättningen. Med hänsyn härtill förefaller det litet egenomligt, att man, när det under någon vintermånad blev svårt att komma i stukorna och svårt att tillgodose efterfrågan, så snabbt införde normalpris. Det uppmuntrade inte jordbrukarna till att företa en sådan där säkerhetsodling, som dock hade varit en oerhört stor tillgång för folkhushållet. Nog kan det vara bra med förebyggande åtgärder. Herr statsrådet säger, att det var bättre för odlarna, att man liksom i tid satte ett normalpris, ty i annat fall hade man, om priserna gått uppåt ytterligare, måst, när man satte normalpris, skära ned priserna så mycket mer.

Jag är icke övertygad om att normalpriset kom till på grund av omtanke om jordbruket. Det kom till på grund av omtanke om konsumenterna, och man skyndade nog därvidlag litet för fort. Efter det uttalande, som gjorts dels i föl av livsmedelskommissionen, dels i år av livsmedelskommissionens råd, hade man icke behövt så snabbt införa normalpriset.

Vad beträffar tillgången på potatis vid den tidpunkt normalpriset fastställdes och senare, vill jag gärna medgiva, att det är svårt att bedöma lagringsförlusten i januari—februari, men jag tror, att om man hade gjort en undersökning då, skulle man ha fått till svar, att tillgången var så stor, att även med en ganska betydande lagringsförlust skulle potatisförrådet ha räckt till. Det hade förmodligen blivit en sådan utveckling, om icke normalpris genomförts, att när vintern gett med sig och jordbrukarna i större utsträckning brutit stukorna tillförseln av potatis till de stora konsumtionsorterna skulle ha ökats. Då hade priset reglerat sig självt, och man hade icke behövt införa något normalpris.

Jag tror för min del att det är lyckligare att vänta med regleringarna så

länge som möjligt. Här får man en känsla av att det i regleringarnas tidevarv införes onödiga regleringar och onödigt pristvång, och jag vill, herr talman, livligt instämma i den protest herr Nolin framförde mot att man infört normalpris. Detta förfarande är icke i enlighet med de överenskommelser, som äro träffade, och dess införande var omotiverat.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÅNG: Herr talman! I anledning av herr Norups anförande vill jag erinra om att innan herr Norup lämnade livsmedelskommissionen hade han tillfälle att taga ställning via den stora jordbrukskalkylen till vad som skulle vara det riktiga potatispriset för de svenska potatisodlarna under innevarande konsumtionsår. Herr Norup gjorde detta, och sedan har regeringen fixerat ett normalpris, som i sitt absoluta läge är ett par öre högre än det medelpris herr Norup i egenskap av ledamot av livsmedelskommissionen ansåg riktigt och lämpligt. Är det därför så, att potatisodlarna mottagit regeringens normalprissättning på potatis med någon undran, såsom herr Norup uttryckte det, måste man i rättvisans intresse säga sig, att deras undran också i någon mån måste rikta sig mot herr Norups inställning.

Herr NILSSON i Göingegården: Herr talman! Jag tillåter mig att till vad som anförts av interpellanten och herr Norup få foga ytterligare ett par synpunkter.

Den reglering, som staten härvidlag har tillåtit sig, har faktiskt trasslat till saken alldeles i onödan. Det gäller icke bara prissättningen utan även avsättningen av potatis. Det förhåller sig ju på det sätt herr Norup mycket riktigt relaterade, att då frågan var uppe i livsmedelskommissionen efter begäran av priskontrollnämnden att få fastställa ett normalpris, livsmedelskommissionens

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

råd enhälligt avstyrkte ett sådant förfarande. Jag måste säga mig, att det icke kan vara riktigt att statliga myndigheter vidtaga dylika åtgärder direkt emot detta råd, som har en ingående kännedom om förhållandena. Det har också visat sig, att livsmedelskommissionens råd hade rätt. Det var onödigt med prisregleringen, och den har satt spår efter sig. Statsrådet säger, att vid det tillfälle, då prisregleringen företogs, visade potatispriset en tendens att stiga. Jag vill i likhet med interpellanten betona, att det icke var så underligt, om man på potatisodlarhåll vid detta tillfälle fick den uppfattningen, att priset borde ligga vid 18 å 20 öre, eftersom staten vid ett tidigare tillfälle i höstas köpte upp potatis till 12 kronor 50 öre + en lagringsersättning på 5 kronor 25 öre. Vidare säger statsrådet, att prisregleringen kom till för att förebygga en onormal prisstegring i den mån en hård kyla skulle inträda. Men det lager staten hade var väl avsett att tjäna ett prisreglerande syfte samtidigt som det skulle säkra tillgången på potatis. Det hade vid det tillfället varit lätt för staten att släppa ut av sitt lager och därigenom samtidigt med att den försåg marknaden med potatis hålla priset på den nivå som man ansåg önskvärd.

Ett resultat som blev omedelbart synligt, framför allt i de stora avsättningsorterna Stockholm och Göteborg, var just det som livsmedelskommissionens råd befarade skulle komma att visa sig, nämligen en kvalitetsförsämring av varan. Det finns väl icke något livsmedel, som kan så mycket som potatisen föranleda konsumenterna i detta land att så hårt och även berättigat klanka på kvaliteten hos varan. Detta hänger samman med att det icke tillåtes en ordentlig prisskillnad mellan en verkligt förstklassig vara och den vara som man torde kunna säga icke borde säljas som matpotatis utan avsättas till stärkelsefabrikerna, till brännerierna och såsom foderpotatis. En kvalitetsförsämring

blev, som sagt, omedelbart märkbar då prisregleringen trädde i kraft, framför allt i Stockholm. Enligt noggranna beräkningar vid det tillfället var det knappast mer än 1 % av vad som salubjöds i Stockholm efter regleringens ikraftträdande, som var kvalitetsvara.

Jag måste i likhet med interpellanten och herr Norup säga, att de prisreglerande myndigheterna borde ha haft sådana erfarenheter från tidigare tillfällen att de, i all synnerhet med hänsyn till avstyrkandet från livsmedelskommissionens råd, skulle ha avstått från en prisreglering.

Den avsättning som nu står till buds för lantbrukarna dels till stärkelsefabrikerna, dels möjligen i någon mån genom export på andra länder — vi få hoppas att en dylik kommer till stånd och i en sådan utsträckning, att den kommer att utjämna den stora lagerhållning som för närvarande finnes — kan icke ske till sådana priser som statsrådet anser skäliga och som man även räknat med i jordbrukskalkylen. När det gäller avsättningen till stärkelsefabrikerna rör sig väl priset omkring 9 öre, och i den mån man får avsättning till utlandet för vissa partier blir det väl några öre mer, kanske 12 eller 13 öre. Dessa priser ligga på en helt annan nivå än de som statsrådet ansåg skäliga för fullgod potatis.

Herr NORUP: Herr talman! Statsrådet ställde den frågan, hur jag som ledamot i livsmedelskommissionen kunde tillstyrka ett pris, som låg ungefär 2 öre under normalpriset. Man hade anledning att rikta sin undran gentemot min inställning, sade statsrådet. Men det var väl ändå så, att livsmedelskommissionen i fjol — det var en lång tid innan den potatis blivit satt, som det nu blivit normalpris på — försökte så gott sig göra lät överblicka möjligheterna för den kommande skörden. Sedan har skörden kommit och marknaden har utvecklat. Läget har följts av livsme-

Svar på interpellation ang. övervägandena om normalprissättningen å potatis.

delskommissionen, och det var med kännedom om skörderesultatet och marknadsutvecklingen som livsmedelskommissionens råd enhälligt avstyrkte normalpris. Det är väl icke så lätt att långt innan potatisen blivit satt ställa en rätt prognos. Men i det helas intresse och för att vi skulle få ihop jordbrukskalkylen i fjol tillstyrkte jag detta pris, dock under den uttryckliga förutsättningen — en sak som icke tagits till protokollet, men ingen av dem som voro närvarande förnekar väl, att det var så vi resonerade — att det skulle vara fri prisbildning. Då ett råd enhälligt avstyrker, borde statsrådet taga hänsyn till detta. Rådet hade följt utvecklingen hela tiden och kunde se saken klarare än vi som sutto i kommissionen och skulle på ett så tidigt stadium bedöma utvecklingen. Jag tycker nog, att jag i detta fall blir något överskattad. Det hade varit glädjande, om man tagit lika stor hänsyn till vad jag framförde på andra punkter — då det kanske gällde en högre prissättning — som man enligt statsrådets mening skall göra i fråga om min åsikt om det blivande priset på innevarande års potatisskörd.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **STRÅNG**: Det var kanske inte meningen, att denna debatt skulle draga ut så långt på tiden, men eftersom det så enträget argumenterats här, att jag borde taga mera hänsyn till opinioner, som förekommit i denna fråga, och till livsmedelskommissionens råd, ber jag att få erinra om att jag självfallet har skyldighet att taga hänsyn till olika kommissioners opinioner och ställningstaganden.

Här hade priskontrollnämnden på ett rätt tidigt skede aviserat, att man önskade ett normalprisingripande. Det fördes vid det tillfället debatter inför regeringen, där både priskontrollnämnden och livsmedelskommissionen fingo

framföra sina synpunkter. Dessa debatter föranledde visserligen inte, att man såsom priskontrollnämnden önskade omedelbart ingrep med en normalprissättning, men man ansåg från regeringens sida, att livsmedelskommissionen skulle få fullmakt att fixera ett normalpris längre fram, om sannolikheten skulle tala för att det vore nödvändigt. En månad efter denna första debatt ansågo regeringen och livsmedelskommissionen, att det var rimligt att göra detta ingripande, som följaktligen då kom till stånd.

Jag ville ha sagt detta, för att man inte skall få den ensidiga uppfattningen, att en folkhushållningsminister bara har att effektuera en beställning från en kriskommission. Det finns andra kriskommissioner, vilkas opinioner i fråga om kompetens väl få väga lika tungt. Självfallet måste man taga hänsyn åt båda hållen, och det tror jag man kan säga, att man har gjort i det här sammanhanget.

Jag kommer tillbaka till detta, att det inte är någon av jordbruksrepresentanterna, som vänt sig mot normalpriset i och för sig. Man har inte sagt, att det är för lågt, utan man har sagt, att man vänder sig mot ett dylikt regleringsingripande. Men som jag sade i mitt första anförande efter svaret: skulle förhållandena ha utvecklat sig ogynnsamt, hade vi måst ingripa i efterhand, och det har åtskilliga gånger riktats anmärkningar mot regeringen för att den inte varit förutseende i tid utan ingripit för sent, då det kanske mött vissa besvärigheter att rätta till det hela. Det är ju klart, att man har ett intresse av att det inte skall behöva bli någon repetition i onödan av dessa anmärkningar.

Gentemot herr Nilsson i Göingegården vill jag säga, att om han har den känslan, att man genom de statliga uppköp som gjordes i höstas skulle ha haft en reserv att möta en köldperiod med, är det en betydlig överskattning av om-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maldrycker.

fattningen av de statliga uppköpen. Jag vill minnas, att vi här i landet ha en konsumtion av potatis för direktförbrukning på omkring 850 000 eller 900 000 ton, och direktiven till Spannmålsbolaget inneburo, att man föregående år skulle köpa upp en kvantitet av 5 000 ton. Det är således ur alla synpunkter otillfredsställande, om man räknar med att använda detta såsom något speciellt beredskapslager i händelse av ogynnsamma väderleksbetingelser.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som anförde: Herr talman! I en till statsrådet och chefen för finansdepartementet riktad interpellation har herr Dickson kritiserat priskontrollnämndens handläggning av frågan om prissättningen på maldrycker i samband med ikraftträdandet av den av riksdagen beslutade skattehöjningen. Herr Dickson anser, att priskontrollnämnden egenmäktigt satt sig över riksdagens beslut, och frågar, om finansministern ämnar vidtaga sådana åtgärder, att något dylikt inte kommer att upprepas i fortsättningen. Då priskontrollnämnden tillhör folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde, torde det ankomma på mig att besvara denna interpellation.

Bakgrunden till det av interpellanten berörda ärendet var följande. I proposition nr 7 föreslog Kungl. Maj:t bland annat, att skatten på maldrycker av andra klassen skulle höjas från 30 till 39 öre för liter. Avsikten var att denna skattehöjning tillsammans med vissa andra beskattningsåtgärder skulle möjliggöra en överbalansering av budgeten och bidra till att minska balansen mellan köpkraft och varutillgång. Sedan bevillningsutskottet till-

styrkt förslaget, bifölls detsamma den 28 januari av riksdagen, varefter Kungl. Maj:t den 30 januari utfärdade en kungörelse om skattehöjningen, vilken trädde i kraft den 1 februari.

Med anledning av skattehöjningen hade priskontrollnämnden att pröva frågan om priset på maldrycker. Denna prövning skedde i två etapper. Den 30 januari beslöt nämnden att medgiva en höjning av priserna på maldrycker av klass 2 med 6 öre för liter, motsvarande 2 öre för flaska om $\frac{1}{3}$ liter. Prishöjningen, som sålunda för liter räknat var 3 öre lägre än skattehöjningen, skulle enligt nämndens beslut gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnades av nämnden. Någon prishöjning på maldrycker i samband med servering å näringsställen medgavs i detta sammanhang icke. En vecka senare, den 6 februari, hade nämnden ärendet uppe till förnyad behandling och beslöt då medge att priserna vid försäljning från tillverkare och nederlag skulle få höjas med ytterligare 3 öre för liter, d. v. s. att hela skattehöjningen skulle täckas av prishöjningen. Samtidigt beslöts också att priserna vid servering på näringställen skulle få höjas med motsvarande belopp.

För herr Dickson ter sig tydligen denna priskontrollnämndens handläggning av ärendet såsom ett försök från nämndens sida att godtyckligt och i strid med de syften, som varit vägledande för riksdagen vid dess beslut, vältra över en del av skattebördan från konsumenterna på bryggeriidkarna. Detta innebär dock en alltför stark förenkling av frågeställningen, och herr Dickson har för att komma fram till denna slutsats bortsett från vissa i sammanhanget viktiga omständigheter.

Beträffande principen, att en ny varuskatt eller en höjning av en förut utgående varuskatt i och för sig skall taga sig uttryck i en höjning av konsumentpriset på den beskattade varan, kan det enligt min mening icke råda

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

någon som helst tvekan. Varuskatter, av vad slag de vara må, äro konsumtionsskatter och skola bäras av dem som förbruka varorna, icke av producenterna. I och för sig böra alltså skattehöjningar av detta slag få täckas genom prishöjningar. Jag tror inte att priskontrollnämnden har eller har haft någon annan mening på denna punkt.

Emellertid har priskontrollnämnden till uppgift att fortlöpande följa pris- och kostnadsutvecklingen. I de fall, där priskontrollnämnden konstaterar att priset på en viss vara är för högt i förhållande till kostnaderna sedan hänsyn tagits till skälig handelsvinst, bör nämnden se till att det justeras. Detta gäller naturligtvis oavsett om en vara är skattebelagd eller inte.

I det nu aktuella fallet förhöll det sig på det sättet, att priserna på maltdrycker sedan lång tid tillbaka varit föremål för priskontrollnämndens uppmärksamhet. Nämnden hade, enligt vad jag inhämtat, vid flera tillfällen förhandlat med Svenska bryggareföreningen om möjligheterna att sänka maltdryckspriserna, dock utan att man kunnat få till stånd någon överenskommelse. Inom priskontrollnämnden hade man också gjort en del undersökningar rörande bryggerinäringens lönsamhet. Resultaten av dessa hade visat, att lönsamheten visserligen under senare år något försämrats, men att densamma år 1945/46, det sista undersökta året, fortfarande var så god att enligt nämndens mening en viss prissänkning borde komma i fråga. Emellertid hade från föreningens sida framhållits, att bryggerierna under år 1946/47 fått vidkännas vissa kostnadsökningar och att sådana kunde emotses även år 1947/48. År 1946/47 hade emellertid maltdrycksförsäljningen varit ovanligt stor, varför de högre tillverkningskostnaderna icke kunde väntas återspegla sig i företagens vinstresultat för nämnda år.

Priskontrollnämnden ansåg på grundval av det material, som sålunda före-

låg, att en viss prissänkning på maltdrycker borde kunna genomföras. Det är mot bakgrunden härav, som man får se nämndens beslut den 30 januari att tillåta en prishöjning med endast 6 öre för liter trots att skattehöjningen uppgick till 9 öre för liter.

Emellertid fortsattes förhandlingarna mellan Bryggareföreningen och nämnden omedelbart efter detta nämndens beslut. Härvid preciserade Bryggareföreningen närmare de kostnadsökningar, som industrien fått vidkännas, bland annat genom att svenskt malkorn måst utbytas mot importerad malt och malkamjöl samt råsocker ävensom genom lönehöjningar. Med anledning av vad sålunda framkommit ändrade priskontrollnämnden sitt beslut därhän, att maltdryckspriset fick höjas med hela det belopp, varmed skatten ökat.

Även beträffande priserna på maltdrycker vid servering på näringsställen pågingo förhandlingar då nämnden först behandlade ärendet. Då dessa förhandlingar slutförts och resulterat i en överenskommelse, fattade nämnden sitt definitiva beslut i frågan.

I och för sig hade det varit önskvärt, att priskontrollnämnden före sin behandling av prisfrågan den 30 januari kunnat genomföra de förhandlingar med Bryggareföreningen och restaurangnäringens representanter, som sedermera lades till grund för nämndens beslut den 6 februari. Beträffande frågans principiella sida har jag redan uttalat, att en konsumtionsskatt givetvis skall bäras av konsumenterna. Å andra sidan är det enligt min mening lika självklart, att ett införande av en ny eller en höjning av en förut bestående konsumtionsskatt icke får utgöra något hinder för priskontrollnämnden i dess vanliga priskontrollerande verksamhet. Skattebelagda varor måste i detta hänseende vara jämställda med andra varor. Huruvida det sedan är lämpligt att kombinera en prishöjning, som föranletts av en skattehöjning, med en av

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

kostnadsläget eller andra omständigheter föranledd prissänkning, är en fråga som får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, även om det av olika skäl kan vara önskvärt, att dessa båda slag av prisjusteringar hållas isär. Därutöver får givetvis förutsättas, att dylika prisändringar grundas på ett tillfredsställande utredningsmaterial, varjämte de böra föregås av förhandlingar med berörda parter inom näringslivet.

Vidare yttrade:

Herr **DICKSON**: Herr talman! Jag ber att få tacka folkhushållningsministern för de ansträngningar han har mobiliserat för att få fram detta svar och för den del av svaret som må kunna ha besvarat vad jag frågade. Jag kan väl inte tro, att folkhushållningsministern gjort sig några illusioner om att svaret av mig skulle anses tillfredsställande, och skulle vi ställa saken så på huvudet, att jag frågade statsrådet, undrar jag om inte statsrådet själv skulle tycka, att det vidlådes av en hel del rätt tråkiga skönhetsfel.

Jag vill emellertid i detta sammanhang till statsrådets försvar säga, att han ju inte själv varit engagerad i den här frågan, utan det är hans underlydande institution priskontrollnämnden, som här står i rampljuset, och det har ju blivit praxis — en i och för sig mycket ridderlig och flott praxis — att en förman i så gott som alla väder skall hålla sina underlydande om ryggen. Jag föreställer mig, att det är det som gjort, att detta svar blivit så långt och invecklat och så fullt av »å ena sidan, å andra sidan, med hänsyn till» o. s. v. Jag tror, att om ansvaret hade legat helt på statsrådet Sträng, hade vi kunnat få ett kort, koncist och sakligt svar, som hade onödiggjort vidare debatt i saken. Ett misstag kan ju alltid göras; det är mänskligt även hos ett statsråd, men det har tyvärr blivit en sorts vana

här i riksdagen och i det politiska livet över huvud taget, att ett fel aldrig får erkännas utan skall försvaras, även om det är aldrig så befängt.

Själva sakfrågan har här beskrivits i god kurialstil, och om jag skulle tilllåta mig att förenkla det hela något, gick det ju till så, som kammarens få härvarande ledamöter säkert komma ihåg, att riksdagen mycket snabbt bragtes att godkänna det förslag, som Kungl. Maj:t hade framställt och som gick ut på att man, efter att ha funnit ett objekt som var relativt oskyldigt, skulle sterilisera allmänhetens köpkraft genom att höja priset på de varor det här rörde sig om, nämligen maltdryckerna.

Regeringens ståndpunkt var ju därvidlag fullkomligt klar, och statsrådet betonade i sitt svar också, att den här historien kom till delvis för att överbalansera budgeten men också för att sterilisera köpkraften. Den 28 januari fattade riksdagen beslut, den 30 januari utfärdades en kungörelse om saken — snabbt och perfekt — och så kom då priskontrollnämndens mycket överraskande beslut strax därpå. Den 1 februari trädde det hela i kraft.

Jag riktade felaktigt interpellationen till finansministern; hela tiden föresvävade mig hans bild, och den föresvävar mig i viss mån ännu. Jag kan inte neka till att det skulle ha varit intressant att ha honom här i dag för att få höra honom omvittna den reaktion han själv erfor, när han såg, hur frågan löstes i praktiken. Här hade riksdagen — på många håll säkerligen med en viss självövertvinnelse men med biträde från alla partier — gått in för den här lösningen som bidrag till att hjälpa upp vårt valutaläge, och så förstöres det hela till hälften genom att intentionerna inte fullföljas. Mekanismen i detta är det för mig omöjligt att få fram. Jag förmodar, att den ligger i telefonsamtal mellan olika höga potentater på de områden det här gäller. Men ett faktum är, att det är en egendomlig koincidens med

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

denna hastiga ändring av priskontrollnämndens beslut till att sammanfalla med regeringens och riksdagens från att ha varit mycket divergerande några dagar tidigare.

Det har sagts mig från restauranghall, vilket statsrådet i sitt svar tyvärr tagit mycket lätt på, att vid de plötsliga förhandlingar som inträffade i slutet på januari dekretades det bl. a., att restaurangerna finge taga två öres förlust, och bryggerierna skulle taga det andra örets förlust. Konsumenterna skulle inte ha något ont av det här. Man fick där den uppfattningen, att detta var ett definitivt beslut, och så kom som en överraskning för vederbörande på det hållet en påringning från priskontrollnämnden några dagar senare — om jag tolkat det riktigt sedan det stått i tidningarna, sedan interpellationen var framställd och sedan, förmodar jag, även andra ting hänt. Jag är inte alldeles övertygad om att bevillningsutskottets ledamöter suttit fullkomligt stilla på sina platser, när de sågo hur det hela utvecklade sig.

Nog av, då fick restaurangfolket en påringning från priskontrollnämnden, där man till deras överraskning sade, att »de där förhandlingarna som vi förde blevo ju aldrig riktigt slutförda, men det kanske vi skulle kunna göra nu», och så blev det då detta resultat. Ordaydelsen är ju min, men andemeningen har jag förstått var den som jag här sökt att efter fattig förmåga beskriva.

Kärnan i detta är ju den osäkerhet, som säkert många kammarledamöter erfarit, då de bevittnat en sådan här sak. Riksdagens beslut var klart, och det gick i enlighet med regeringens intentioner, men lika fullt kommer ett underordnat organ och ställer det hela på huvudet. Jag framställde i den här interpellationen en fråga, som visserligen också var riktad till finansministern, men jag förmodar, att det hade kunnat komma någon antydning till svar även på den punkten, nämligen huruvida

man från regeringshall försökt trygga oss alla för ett upprepande av en sådan händelse som den nyss passerade och nu påtalade. Frågan besvarades till låt oss generöst säga 22 procent. De övriga procenten äro mycket svävande, och jag kan därför, herr talman, trots att jag är en välvilligt stämd man och inte road av slagsmål, inte säga att jag är nöjd med det svar som statsrådet lämnat.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÄNG: Jag är naturligtvis kolossalt smickrad över det utomordentligt välformade tack som herr Dickson bestod mig för interpellationssvaret. Jag försäkrar, att jag inte heller i fortsättningen skall tveka att göra alla de ansträngningar som äro mig möjliga för att kunna svara herr Dickson på kommande interpellationer ungefär lika utförligt som jag svarat på den här.

Jag är självfallet också smickrad över att herr Dickson tillägger mig en så god egenskap som ridderlighet, som han uttryckte det. Jag har en känsla av att det betyget från herr Dicksons sida är värt något alldeles särskilt. Herr Dickson bör ju i sin egenskap av kammarherre och hovman ha vissa möjligheter att bedöma just den karaktäsegenskapen.

Men när herr Dickson fortsatte, hade jag en känsla av att herr Dickson slog in öppna dörrar. Huruvida det är någon speciellt ridderlig egenskap vill jag låta vara osagt, men herr Dickson hade ett behov av att koppla ihop de här båda frågorna: dels priskontrollnämndens räntabilitetsundersökning för bryggerinäringen och vad den i och för sig föranledde för prisjusteringar, dels den andra helt fristående frågan om konsumtionsbeskattningen. Jag har sagt i interpellationssvaret, att det självfallet varit önskvärt, att tidtabellen varit sådan, att de här båda frågorna inte kom-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

mit på samma gång, och jag har ju argumenterat så pass klart och utförligt, att det inte bör råda tvekan om, att det här rör sig om två skiljaktiga frågor och två skiljaktiga saker.

Eftersom herr Dickson anförde, att jag mycket hastigt gått förbi frågan om restaurangernas, kaféernas och matserveringarnas prisjustering på pilsner, kan jag kanske komplettera detta i någon mån. Det var nämligen så, att det försiggick förhandlingar mellan å ena sidan priskontrollnämnden och å andra sidan matserveringar, kaféer och restauranger. Man sade då redan från början ifrån, att när det gäller ölkaféerna är det ingen diskussion om att hela skattehöjningen skall slå igenom till det sista öret. Däremot förde man när det gällde serveringar, som servera även andra slag av läskedrycker, det resonemanget, att man i stället skulle söka åstadkomma en förhållandevis större justering beträffande läskedryckerna och en mindre justering beträffande pilsnern. Detta var en praktisk förhandlingsfråga, som man debatterade just vid den tidpunkt då skattehöjningen skulle träda i kraft. Man var färdig med denna fråga veckan efteråt och kunde då också reda upp den till båda parternas belåtenhet.

Jag har med detta ytterligare velat förklara denna för herr Dickson kanske litet underliga utveckling i fråga om prisjusteringen på dessa varor. Jag har vidare så pass bestämt som man kan begära i själva interpellationssvaret sagt ifrån, att det inte är någon tvekan om att en konsumtionsbeskattning skall drabba konsumenterna. Men det är lika naturligt att nämnden måste förbehålla sig rätten att driva den priskontrollerande verksamhet, som nämnden till syvende og sist är satt att bevaka.

Herr DICKSON: Herr talman! Det tycks vara ett djupt svalg befast mellan folkhushållningsministerns och finansministerns ståndpunkt i denna

fråga. Jag instämmer till fullo med finansministern i detta synnerligen betydelsefulla spörsmål, nämligen att man måste ta ut denna skatt just från den öldrickande allmänheten. Detta moment har skjutits i bakgrunden såväl i priskontrollnämndens handlingar som i herr statsrådets svar, i varje fall till viss del. Jag tror att herr statsrådet är väl medveten om, att det inte är någon konst att komma åt bryggeriernas eller restaurangernas stora vinster, om det var dessa man ville åt, men det var ju just det fina med dessa skattearrangemang, att man skulle komma åt de pengar som allmänheten hade för mycket. Att det här gäller två skilda saker, dels priskontrollnämndens ordinarie rutinverksamhet, dels denna speciella, brådskande fråga är ju alldeles uppenbart. Det har aldrig varit någon tvist om den saken. Herr statsråd, nog hade det väl ändå varit bättre om man hade kunnat skilja på dessa båda ting och sålunda låtit riksdagens beslut om skattehöjning i enlighet med regeringens intentioner vara en sak och priskontrollnämndens önskan att sänka priset vara en annan. Ölet hade då blivit tre öre dyrare per flaska, och priskontrollnämnden hade fått litet mera tid att tänka sig för och sluppit begå denna fadäs.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÅNG: Herr talman! Jag är icke så säker på att man i detta sammanhang kan tala om en fadäs. Det är möjligt att herr Dickson från sina utgångspunkter har benägenhet att tala om en fadäs av nämnden när han i dag finner att hans interpellation inte gör precis den effekt, som den var avsedd att göra när den ställdes. Men om man ser på denna fråga utan att som herr Dickson vara engagerad som part i målet, tror jag nog man kan säga, att nämndens ståndpunktstagande och motivering för sitt

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

handlingssätt äro mycket plausibla. Jag delar emellertid herr Dicksons uppfattning, och detta har kommit till uttryck i svaret, att det hade varit önskvärt, att nämndens behandling av dessa två frågor inte hade råkat sammanfalla på ett sådant sätt, att de för den icke initierade kunna synas vara sammankopplade. Men man uppgör inte så där utan vidare på förhand en tidtabell i dylika fall. Det har mellan nämnden och bryggeriindustrien förekommit resonemang om denna industris räntabilitet i akt och mening från nämndens sida att pressa priset på den färdiga produkten. Nu inträffar detta samtidigt med den höjda beskattningen. Jag tycker därför inte att man bör fästa större vikt vid denna omständighet än vad den är värd.

Vidare tror sig herr Dickson finna skilljaktigheter mellan min uppfattning och finansministerns. Jag förstår inte detta resonemang. Jag har sagt i mitt interpellationssvar, att en konsumtionsbeskattning skall belasta konsumenterna. Jag vet att finansministern har samma uppfattning, och han har ju också apostroferats från herr Dicksons sida. Men om man ordnar det på det sättet, att Andersson, som dricker vichyvatten eller andra läskedrycker, betalar 5 öre i skatt, och Pettersson, som dricker öl, betalar 2 öre, spelar detta inte någon principiellt avgörande roll. Det blir i princip detsamma som att Andersson och Pettersson betala 3 öre var oavsett om de dricka vichyvatten eller öl. Detta var bakgrunden till nämndens resonemang beträffande matserveringarna.

I och med att man från nämndens sida under hela tiden var inställd på att beskattningen skulle slå igenom, äro mina, finansministerns och herr Dicksons synpunkter i det avseendet tillgodosedda. Herr Dickson kan väl inte gärna mena, att enbart den omständigheten, att en beskattning införes på en viss vara, skall göra det omöjligt att sänka denna varas bottenpris. En sådan

sänkning får ju till följd att det inte blir lika stor absolut uttagning av köpkraft ifrån allmänheten som det skulle bli ifall man låte bottenpriset vara orört. Vi ha varit överens om att det i detta fall rör sig om två skilda saker. Ett någorlunda logiskt resonemang har därför lett oss fram till den slutsats, som väl även herr Dickson innerst inne anser vara den riktiga.

Herr OLSON i Göteborg: Herr talman! Jag skall be att få framföra ett kanske inte alldeles betydelselöst tillrättaläggande med anledning av herr statsrådets senaste inlägg.

Herr statsrådet säger att det förekommit förhandlingar mellan priskontrollnämnden och bryggerierna angående möjligheten att sänka priserna med hänsyn till den goda utvecklingen och till de goda vinsterna inom bryggerinäringen. Detta uttalande tål nog en modifiering. Det förhåller sig nämligen på det viset, att priskontrollnämnden i mars månad 1946 ifrågasatte en sådan pris-sänkning som herr statsrådet här antydde. Priskontrollnämnden påvisade det förändrade läge som inträtt genom att bryggerierna kunnat överge gengasdriften och återgå till bensindrift vid automobiltransporterna. Men vid de förhandlingar, som på grund av denna hänvändelse sattes i gång, fann priskontrollnämnden att en prissänkning inte var betingad av förhållandena.

Emellertid tog priskontrollnämnden upp frågan på nytt i maj månad 1947. Det är väl på denna omständighet som herr statsrådet närmast syftar. Därvid begärde priskontrollnämnden vissa uppgifter från bryggerierna, vilka den önskade få före den 20 juni samma år. De förhandlingar, som man möjligen i detta sammanhang skulle kunna tala om, begränsade sig till att bryggeriindustrien, med hänsyn till den brädska som råder inom denna verksamhet just vid sommarens ingång, hos priskontrollnäm-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens beslut om pris å vissa maltdrycker.

den hemställde om att tidpunkten för avlämnandet av dessa uppgifter skulle få framskjutas till den 1 september, vilket också bifölls av priskontrollnämnden. Sedan dessa uppgifter inkommit ha inga förhandlingar ägt rum.

Jag ger interpellanten alldeles rätt när han säger att dessa tvenne frågor, å ena sidan frågan om en eventuell sänkning av priset på grundval av priskontrollnämndens prisvårdande uppgifter och å andra sidan frågan om en höjning av skatten, kommit att bli sammanblandade. Då några förhandlingar uppenbarligen icke ägt rum, hade det legat nära till hands, att frågan om en sänkning av priset hade uppskjutits tills sådana förhandlingar verkligen kommit till stånd.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet STRÄNG: Herr talman! Begreppet förhandlingar har ju en ganska vid omfattning. Dessa förhandlingar pågingo efter vad jag vill minnas under år 1946. Under 1947 fortsattes granskningen av bryggeriindustriens kostnads- och inkomstutveckling, vilken hos priskontrollnämnden föranledde den uppfattningen att det på detta område var rimligt att företaga en prissänkning sett ifrån kostnadsutvecklingens synpunkt. Jag vet inte huruvida herr Olson i Göteborg deltog i den uppvaktning ifrån industriens representanter, som ägde rum för mig i samband med att skattefrågan kom på dagordningen. Därvid erkände man att bryggeriindustrien — som för resten alla veta — i jämförelse med övriga industrier har en god ekonomisk ställning. Vi behöva väl inte sticka under stol med att denna industri har utvecklats på ett sätt som ligger avgjort över vad som är normalt för företag i allmänhet. Därför är det ju inte så överraskande att priskontrollnämnden, som är van att röra sig med kalkyler, som inte ge samma goda resultat, ansåg att

det här kunde vara lämpligt med en justering av priset. Vid den nyssnämnda uppvaktningen från denna industris representanter anförde man vad jag bl. a. i svaret har refererat, nämligen att man förväntade löneökningar för 1948 och att man hade haft vissa löneökningar under 1947, som icke hade kommit till uttryck i de siffror varmed priskontrollnämnden arbetade, och tillika, att man hade haft fördyringar på råvarufronten. Dessa argument föranledde priskontrollnämnden att ta frågan under nytt övervägande. Därvid fingo bryggeriindustriens representanter gehör för sina synpunkter. Jag vill konstatera, att kontakten mellan nämnden och bryggeriindustrien icke varit avbruten, eftersom nämnden under hela år 1947 har sysslat med bryggeriindustriens räntabilitetsutveckling.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 191, angående vissa investeringar i statens järnvägars fond; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 192, med förslag till lantarbets-tidslag;

nr 193, med förslag till lag om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet; och

nr 194, med förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

§ 6.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 436 av herr *Mattsson m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 437 av herr *Nilsson* i Landskrona *m. fl.*,

nr 438 av herr *Persson* i Norrby *m. fl.*,

nr 439 av herrar *Lager* och *Senander*,

nr 440 av herr *Adolfsson* och fru *Linderot*,

nr 441 av herr *Allard m. fl.*,

nr 442 och 443 av herr *Kyling m. fl.*,

nr 444 av herr *Norup m. fl.*,

nr 445 av herr *Johansson* i Kalmar *m. fl.*,

nr 446 av herr *Gavelin*,

nr 447 av herr *Jansson* i Örebro *m. fl.*,

nr 448 av herr *Osterman m. fl.*,

nr 449 av herr *Lundqvist*,

nr 450 av herr *Wiberg m. fl.*,

nr 451 av herr *Wiberg*,

nr 452 av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*,

nr 453 av herr *von Friesen*,

nr 454 av herr *Andersson* i Malmö *m. fl.* och

nr 455 av herr *Håstad m. fl.*;

till bankoutskottet motionen nr 456 av herr *Håstad*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 457 av herr *Andersson* i Falun,

nr 458 av herr *Staxäng m. fl.*,

nr 459 av herr *Hallén m. fl.*,

nr 460 av herr *Gustafsson* i Bogla och

nr 461 av herr *Kempe m. fl.*; samt

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 462 av herrar *Jönsson* i Rosshol och *Andersson* i Gisselås,

nr 463 av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*,

nr 464 av herrar *Jonsson* i Malmgrava och *Hæggbloom*,

nr 465 av herr *Gustafson* i Vimmerby *m. fl.*,

nr 466 av herr *Hæggbloom m. fl.*,

nr 467 av herrar *Sveningsson* och *Hæggbloom*,

nr 468 av herr *Hæggbloom*,

nr 469 av herr *Sundström m. fl.*,

nr 470 av herr *Hæggbloom m. fl.*,

nr 471 av herrar *Liedberg* och *Hæggbloom* och

nr 472 av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*

§ 7.

Föredrogs den av herr *Hjalmarson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet om beredande av möjlighet för tidningarna att erhålla hårdvaluta för inköp av publiceringsrätt till memoarer och dylikt.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Föredrogs den av herr *Jansson* i Örebro vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till statsrådet fru *Kock*, angående upptagande av driften vid AB Bofors' industriänläggning vid Svartå.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets betänkande och utlåtanden:

nr 16, med förslag till ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen;

nr 17, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen; och

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 54 § 2, 5 och 7 mom. samt 70 § 1 mom. lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen, m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

ställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1948/49 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1948/49 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 42, i anledning av 1947 års revisionsutrednings betänkande rörande riksdagens revisorers verksamhet, utom i vad det avser förslag till ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen;

första lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § 3 mom. lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m.;

jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadgan för den kommunala yrkesundervisningen; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, över motion om beredande av möjlighet för sockersjuka, som äro fullt arbetsföra, att söka och innehava befattningar i statens tjänst.

§ 10.

Avlämnades följande motioner, nämligen av

herr *Sundberg*, nr 473, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, angående lönereglering för övningslärare m. m.; och

herrar *Osterman* och *Swedberg*, nr 474, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition, nr 145, angående anslag till statens sinnessjukhus: avlöningar, m. m.

Vidare avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 149, angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område m. m., nämligen av

herr *Svensson* i Ljungskile m. fl., nr 475,

herr *Nilsson* i Göingegården m. fl., nr 476,

herrar *Johansson* i Mysinge och *Petersson* i Dahl, nr 477 och

herr *Boman* i Stafsund m. fl., nr 478 och 479.

Härpå avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående jordbruksförsöksverksamhetens organisation m. m., nämligen av

herr *Persson* i Svensköp m. fl., nr 480,

herr *Sandberg* m. fl., nr 481,

herr *Lundberg*, nr 482,

herr *Carlsson* i Bakeröd m. fl., nr 483 och 484 samt

herr *Svensson* i Stenkyrka m. fl., nr 485.

Herr *Larsson* i Stockholm avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, angående anslag till lantmåteristyrelsen och lantmåterikon-toren i länen för budgetåret 1948/49.

Slutligen avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 177, angående utbyggnad av lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna m. m., nämligen av

herr *Svensson* i Stenkyrka m. fl., nr 487 samt

herrar *Persson* i Svensköp och *Stjärne*, nr 488 och 489.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivel-

se, nr 104, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens affärsverksfonder, statens järnvägar, gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1948/49 till nyanskaffning av person- och resgodsvagnar.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.
Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 3.29 em.

In fidem
Gunnar Britth.